

Koirien antidoping

kirjoittanut Seija Tiainen, kuvat Jarmo Halttunen

Koiria koskevat antidoping säännöt astuivat voimaan vuoden 2007 alussa ja tarkennuksia, varoikalistoja ym. on julkaistu vielä viimepäivinäkin. Antidopingiin liittyvät kysymykset ovat puhuttaneet netin keskustelupalstoilla, ja keskustelu on ollut välillä tosi kiihkeää.

Tämä yhteenveto antidoping sääntöjen vaikutuksesta perustuu 23.1.2007 Helsingin seudun kennelpiirin järjestämän tilaisuuden esityksiin, sekä erilaisiin aiheesta aiemmin julkaistuihin materiaaleihin. Piirin tilaisuudessa antidoping säännöstöä käsiteltiin kisojen ja näyttelyiden järjestäjien näkökulmasta, mutta pääosa käsitellystä liittyi yhtäläillä tavalliseen koiranomistajaan ja harrastajaan. Antidopingasiaa esittelivät kennelliiton hallituksen jäsen Helena Suni sekä koe- ja kilpailutoimikunnan sihteeri Olli Rahi.



Miksi antidoping säännöt?

Usein antidoping keskustelun käydessä kiihkeäksi pyrkii unohtumaan, miksi säännöstö oikeastaan on tehty. Lähtökohta on eläinsuojelullinen, mikäli koira on sairas ja/tai sitä lääkitään, sen ei kuulu osallistua kilpailuun. Päämääränä on taata koiralle riittävä toipumisaika sairaudesta. Toinen lähtökohta on, että koiran suoritusta ei saa keinotekoisesti parantaa, eikä myöskään huonontaa. Suorituksen parantaminen on dopingmielessä se tutumpi alue, esim. piristeen antaminen jotta koira jaksaa paremmin tai toimii innokkaammin, tai kipulääkkeen antaminen, jotta koira suorittaa tehtävänsä olemassa olevasta kivusta huolimatta. Perinteiset ihmispuolella käytetyt dopingkeinot, kuten anabolisten steroidien käyttö sekä alkoholin tai huumaavien aineiden antaminen ovat eläinpuolella kokonaan kiellettyjä. Suorituksen parantamiseksi luetaan myös koiran ulkonäön muuttaminen, esim. karvan tai kirsun värjääminen. Piristeiden joukkoon kuuluu erilaisten lääkeaineiden lisäksi myös esim. suklaa ja vihreä tee. Suorituksen huonontaminen voisi tarkoittaa sitä, että hermostuneelle tai aggressiiviselle koiralle annetaan rauhoittavia, jotta se käyttäytyy arviointilanteessa paremmin tai rauhallisemmin. Kilpailupuolella tämä ehkä harvemmin tulee kyseeseen, mutta näyttelypuolella saattaisi tällaisesta olla joidenkin yksilöiden kohdalla hyötyä.

Nollatoleranssi

Periaatteena on nollatoleranssi, mikä tarkoittaa, ettei koirasta otetusta dopingnäytteestä saa löytyä mitään ainetta, jota koiran elimistössä ei normaalisti ole. Nollatoleranssi on 'helpoin' tapa antidopingsäännösten toteuttamiseen ja sillä vältetään hankaluudet määrittää sallittuja määriä lääke ym. aineille.



Dopingaineet ja niiden varoajat

Kennelliiton sivuilla (<http://www.kennelliitto.fi/FI/antidoping/>) on julkaistu antidopingiin liittyvää materiaalia, mm. listat lääkkeitä ja muista aineista joita sääntöjen piiriin kuuluu, sekä niiden varoajoista. Varoajojen pituudet ovat puhuttaneet paljon, monen aineen kohdalla ne tuntuvat kohtuuttoman suurilta. Koiran rauhoittamiseen vaikka lonkkakuvausta varten käytettävien aineiden sekä tulehduskipulääkkeiden (Rimadyl, Metacam ym.) varoaika on 28 vrk, antibiooteilla suun kautta 7 vrk ja ruiskeena 14vrk, kortisonilla (esim. kyytableteissa) 14 vrk. Luonnon- ja homeopaattisille lääkkeille on määritelty 14 vrk varoaika, tosin siitä ei pystytä sanomaan, onko se pitkä tai lyhyt, koska tällaisissa valmisteissa ei ole tuoteselosteita eikä niistä tiedetä tarkkaan, mitä aineita ja kuinka paljon ne sisältävät. Ilman varoajoja ovat ainoastaan loislääkitykset sekä ennaltaehkäisevät virustauteja vastaan annettavat rokotukset, eikä niiden antaminen koirille vaikuta kilpailuihin tai näyttelyihin osallitumiseen. Varoajojen tarkoitus on olla riittävän pitkät, jotta aineiden poistuminen elimistöstä varmasti ehtisi tapahtua. Varoajoja korjataan tarpeen mukaan, ja esim. lonkkakuvausten yhteydessä käytettäviin rauhoitteisiin on todennäköisesti tulossa tarkennuksia.

Yksittäisistä lääkityksistä varmaan eniten keskustelua ovat nostattaneet hypotyreoosin hoitoon käytetty tyroksiini, epilepsialääkitys sekä virtsankarkailulääkitys. Tyroksiinin kuuluminen antidoping listoille perustellaan sillä, että se on piriste. Toisaalta kilpirauhasen vajaatoiminnasta kärsivä koira tulkitaan sairaaksi, vaikka se tasapainossa olevalla tyroksiinilääkityksellä eläisikin ihan normaalia elämää. Itselleni uusi tulkinta oli se, että tyroksiinilääkitys on suhteutettu koiran

normaalitilaan, eikä se stressitilassa tai muuten kovassa rasituksessa ole riittävä, vaan nämä tilanteet saattavat vaarantaa koiran terveyden. Itse 8 vuotta tyroksiinilääkityksellä olevan koiran kanssa eläneenä en ihan tätä suostunut ymmärtämään, en ole koskaan huomannut että stressi tai kova fyysinen rasitus vaikuttaisivat siihen sen kummemmin kuin muihinkaan koiriini.

Epilepsialääkkeet ovat rauhoittavia (esim. barbituraatit) ja siten kuuluvat dopinglistalle ja estävät epileptikkojen osallistumisen. Voimassaolevien sääntöjen mukaan lääkitystä hypotyreoosiin tai epilepsiaan saava koira ei saa osallistua kokeisiin tai kisoihin. Kuitenkin näyttelyt ovat molemmille ja luonnetestit tyroksiinilääkityksellä oleville koirille sallittuja, kunhan sairaudesta ilmoitetaan ilmoittautumisen yhteydessä eläinlääkärintodistuksella. Tähän koiria eriarvoisesti kohtelevaan sääntöön saattaa olla tulossa muutoksia, niin etteivät myöskään näyttelyt tai luonnetestit olisi jatkossa sallittuja.

Kolmas puhuttanut asia oli virtsankarkailu, jota esiintyy erityisesti leikatuilla nartuilla. Virtsankarkailu ei ole mikään sairaus eikä perinnöllinen vika, vaan steriloinnilla aiheutettu ominaisuus. Sitä kuitenkin lääkitään usein esim. Rinexinillä, joka on piriste ja siksi dopinglistalla (varoaika 14 vrk). Toinen vaihtoehto on hoitaa virtsankarkailua hormoneilla, jotka yhtälailla ovat kiellettyjen listoilla (varoaika 6 kk).

Luovuttava on myös esim. valeraskausoireiden helpottamisesta Galastopilla (varoaika 14 vrk) sekä kiiman siirtämisestä tai kemiallisesta kastraatiosta (varoaika 6 kk).



Antidoping valvonta

Antidoping säännöt ja niiden noudattamisen valvonta koskevat koiratapahtumia, jotka ovat kennelliiton alaisia tai joiden tulokset tallennetaan kennelliiton tietokantaan. Näitä ovat viralliset näyttelyt, kilpailut ja kokeet. Valvonnan ulkopuolella ovat epäviralliset tilaisuudet, match showt, möllikisat, junior handler ym.

Tilaisuudet, joissa dopingnäytteitä otetaan, päätetään etukäteen. Tieto on salaista, ja tilaisuuden järjestäjä (ylitoimitsija tai vastaava) saa tiedon suoritettavasta valvonnasta pari viikkoa ennen tapahtumaa. Järjestäjän on pidettävä tieto dopingvalvonnasta salassa näytteenottoon asti. Tilaisuuteen on hankittava paikalle antidopingvalvoja sekä tarvittavat välineet (näytteenottovälineet, vettä, ym.). Tänä vuonna antidopingvalvoja tuo mukanaan näytteenottovälineet, jatkossa tilaisuuden järjestäjän pitää hankkia ne esim. kennelpiiristä.



Tilaisuuden järjestäjän pitää myös tarjota 3-5 henkilöä auttamaan näytteenotossa sekä sovelias tila papereiden allekirjoittamista varten.

Dopingnäyte otetaan yleensä koiran suorituksen jälkeen, metsästyskokeissa ennen suoritusta. Yleensä se on purkkiin otettu virtsanäyte, joissain tapauksissa se voi olla karvanäyte. Näytteen ottamiseen varataan periaatteessa 4 tuntia.

Eläinlääkäri tai antidopingvalvoja valvoo, että näytteidenotto tapahtuu sääntöjen mukaisesti. Antidopingvalvojiksi on koulutettu eri lajien ylituomareita ja tarkoitus on, että he toimivat valvojina muiden kuin omien lajiensa tilaisuuksissa. Antidopingvalvoja toimii kenneliiton alaisena ja on vaitiolovelvollinen. Kennelliitto maksaa ennalta määrättyjen dopingnäytteiden ottamisen kulut, paitsi siinä tapauksessa, että koira jää kiinni dopingaineista. Silloin lasku tulee koirasta vastaavan, omistajan tai haltijan maksettavaksi. Antidopingvalvoja tai eläinlääkäri huolehtii otetuista näytteistä, sinetöi ne ja lähettää dopinglaboratorioon tutkittavaksi. Tutkimusprosessi on samanlainen kuin ihmisten dopingvalvonnassa.

Tilaisuuksien ilmoittautumistietojen yhteydessä pitää jatkossa kertoa, että tilaisuudessa saatetaan suorittaa dopingvalvontaa, ja että testattavaksi valitun koiran on osallistuttava testiin, muuten sen katsotaan antaneen positiivinen dopingnäyte.

Näytteenoton peruste

Peruste dopingnäytteen ottamiselle ennalta määrättyissä tapahtumissa on sattumanvarainen, koirat, jotka testataan, arvotaan. Se voi olla myös eläinsuojelullinen lakisääteinen, ja tämäntyyppistä dopingvalvontaa on tehty jo aiemminkin (mm. 2006 Euroopanvoittajanäyttelyssä jäi yksi koira kiinni dopingista). Valvontaa voidaan tehdä myös menestyksen mukaan, esim. testaamalla tiettyjen luokkien voittajat, ryhmävoittajat ym. tai poikkeavan suorituksen perusteella. Päätöksen näytteen ottamisesta eläinsuojelullisista syistä tai poikkeavan käytöksen perusteella tekee eläinlääkäri. Aloitteen dopingnäytteen ottamiselle voi tehdä tavallinen osallistuja tekemällä protestin ja maksamalla kaksinkertaisen osallistumismaksun.

Dopingtestissä kiinni jääminen

Mikäli jonkun koiran näyte osoittautuu positiiviseksi, testin tehnyt laboratorio toimittaa tiedon siitä kennelliitolle, joka ilmoittaa eteenpäin antidopingtoimikunnalle. Asia menee kennelliiton kurinpitolautakunnan käsittelyyn ja on käsittelyn jälkeen julkista tietoa.

Dopingrikkomukset voidaan jakaa neljään kategoriaan, ja seuraamus rikkomuksesta riippuu sen vakavuudesta.

- Karkea dopingrikkomus tarkoittaa, että koiralle on tahallaan annettu sen suorituskykyä kohottavia aineita (esim. anabolisia steroideja), ja siitä seuraa vakava rangaistus, elinikäinen kilpailukielto
- Dopingrikkomus tarkoittaa, että koiralle on annettu jotain ainetta, joka todennäköisesti on vaikuttanut koiran suoritukseen. Siitä seurauksena on määräaikainen kilpailukielto, esim. 2 v.



- Lääkeainejäämärikkomus on esim. sellainen, että virtsasta löytyy jäämiä lääkaineesta, joka ei luultavasti ole vaikuttanut suorituskykyyn. Kyseessä on silloin laillinen lääkitys, josta on eläinlääkärin todistus. Tällaisesta seuraamus on lyhytaikainen kilpailukielto, esim. joitain kuukausia.
- Nollatoleranssirikkomuksessa taas on noudatettu minimivaroaikoja mutta virtsasta silti on löytynyt pieniä määriä lääkaineista. Tästä seurauksena on varoitus.

Eri rikkomuksista saadut kilpailukiellot koskevat koira, jolta dopingaineita löydettiin, koiran omistajaa/haltijaa, sekä tämän muita koiria.

Mitä säännöt vaikuttavat tavalliseen koiranomistajaan?

Antidopingsäännösten ja dopingvalvonnan voimaantulon ansiosta jokaisen koiranomistajan kannattaa miettiä tarkasti, mitä koiralleen syöttää. Mikäli koira on täysin terve, eivät uudet säännöt ja valvonta vaikuta sen kanssa harrastamiseen mitään. Jotkut koirat, jotka tarvitsevat säännöllistä lääkitystä, valitettavasti joutuvat lopettamaan kisa- ja näyttelyuransa kokonaan. Normaali ruoka ja koirien kuivamuonat ovat turvallisia syötettäviä, kuivamuoniin lisätyt vitamiinit ym. lisät eivät tee näytteistä positiivisia. Kannatta tutustua kennelliiton sivuilta antidopingsääntöihin, lääkkeiden varoikalistaan sekä kysymys/vastaus artikkeliin, joka vastaa monin arkipäivään liittyviin kysymyksiin. Mikäli koira joutuu lääkitsemään, kannattaa kaikki lääkitykset kirjata lääkepäiväkirjaan. Myös hoitavan eläinlääkärin kanssa kannattaa keskustella lääkkeiden huomioimisesta kisoihin osallistumisessa. Koiralle pitää antaa riittävän pitkä lepo- ja toipumisaika kaikenlaisten sairauksien ja vaivojen jälkeen. Pelkkä rutiiniluontoinen korvatulehduksen hoitaminen aiheuttaa jo pitkän tauon harrastamiseen (esim. 3 viikon lääkitys ja viikon varoaika). Kaikenlaista 'varmuuden vuoksi' lääkitsemistä kannattaa välttää, mutta koiralle tarpeellista lääkitystä ei pidä jättää antamatta. Lonkkakuvauksen ajankohta kannattaa suunnitella etukäteen, ettei rauhoitusaineiden varoikojen takia joudu jättämään tärkeää kisa- tai näyttelyä väliin. Ennen kuin koiralle syöttää jotain lisäravinnetta, kannattaa tutkia tarkoin sen tuoteseloste ja varmistua, ettei siitä löydy kiellettyjä aineita. Kannattaa myös opetella pitämään entistä paremmin huolta omista herkuistaan, aika noloa olisi kärehtää dopingista siksi että koira on onnistunut varastamaan suklaalevyn.